

En maskin för mjölk

Berättelse

Gustaf de Laval föddes 1845 i Sverige. Han var nyfiken. Han ville bygga nya saker. Han studerade och blev ingenjör.

Förr tog det lång tid att skilja grädden från mjölken. Bönderna fick vänta i många timmar. De Laval byggde en maskin. Maskinen snurrade fort. Då gick det snabbt. Grädden kom fram på några minuter. Maskinen kallades separator. Den blev populär i många länder.

De Laval byggde också en turbin. Det är ett hjul. Ånga får hjulet att snurra fort. Han gjorde många uppfinningar.

De Laval var en bra uppfinnare. Men han var dålig på pengar. Han startade många företag. Många företag misslyckades. Han dog 1913. Men hans idéer lever kvar idag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
nyfiken	vill veta nya saker
ingenjör	person som bygger maskiner
grädde	den feta delen av mjölken
separator	maskin för mjölk och grädde
snurra	röra sig runt, runt
fort	snabbt
turbin	ett hjul som snurrar
ånga	het luft från kokande vatten
uppfinnare	person som hittar på nya saker
företag	en plats där man arbetar och säljer

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad blev de Laval för yrke?
  1. Bonde
  2. Ingenjör
  3. Lärare
2. Vad gjorde separatorn?
  1. Den skilde grädden från mjölken
  2. Den kokade mjölk
  3. Den sålde mjölk
3. Hur fungerade maskinen?
  1. Den blev varm
  2. Den snurrade fort
  3. Den var stilla
4. Vilket år dog de Laval?
  1. 1845
  2. 1883
  3. 1913
5. Skriv en sak som de Laval byggde.
6. Var de Laval bra på pengar? Skriv ett kort svar.

Facit

1. b
2. a
3. b
4. c
5. Exempel på svar: Han byggde en separator. (Eller: en turbin.)
6. Exempel på svar: Nej, han var dålig på pengar.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten övar att hitta tydlig information i en kort text. Tema: maskiner och uppfinningar i vardagen.

Diskussionsfrågor

- Vilken maskin använder du hemma? Berätta.
- Vad vill du lära dig att bygga eller laga?
- **Skriv (2 meningar):** Skriv om en maskin du tycker om.

Källor och faktagranskning

- Gustaf de Laval - Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Gustaf_de_Laval
- C Gustaf P de Laval - Svenskt Biografiskt Lexikon: <https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Artikel/17423>
- Gustaf de Laval - The milk-cream separator - Tekniska museet: <https://www.tekniskamuseet.se/en/learn-more/swedish-inventors/gustaf-de-laval-milk-cream-separator/>
- Carl Gustaf Patrik de Laval - Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Carl-Gustaf-Patrik-de-Laval>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Karl (Carl) Gustaf Patrik de Laval föddes 9 maj 1845 i Orsa i Dalarna och dog 2 februari 1913 i Stockholm. Han utexaminerades som maskiningenjör vid Teknologiska institutet i Stockholm 1866 och tog doktorsexamen vid Uppsala universitet 1872. Han utvecklade en mjölkseparator (patent 1878 tillsammans med Oscar Lamm) och var med och grundade AB Separator 1883 (senare Alfa Laval). Han patenterade en ångturbin 1883 och konstruerade omkring 1890 ett munstycke (de Laval-munstycke) som används i raketmotorer än idag. Han fick omkring 92 svenska patent och grundade ett trettiotal företag, varav många misslyckades, och hade stora ekonomiska problem. Osäkerheter: exakt antal patent och företag varierar mellan källor (ofta anges 92 patent och 37 företag). Fotot är daterat ungefär 1890-1895; fotografen är okänd.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.